

Oponentský posudek

disertační práce, kterou na téma : Kupní smlouva a smlouva o dílo v mezinárodním pohledu

zpracovala dizertantka Mgr. Alena Rozkošná :

I.

Předložená disertační práce bez úvodu, závěru, příloh a seznamu literatury dosahuje rozsahu vlastního textu kolem 140 stran. Práce autorky s prameny je podle mého názoru bez chyby, takže mohu uzavřít, že po formální stránce nemám k předloženému dílu žádné připomínky.

II.

Pokud jde o hodnocení obsahové, jež je samozřejmě rozhodující, rád bych uvedl, že předložená dizertace prokazuje autorčino hluboké proniknutí do zkoumané materie, seznámení se s ní z celé řady aspektů a úhlů pohledu a dokládá všestranné zvládnutí zvoleného tématu. Předloženou práci proto považuji za zdařilé, vědecky fundované dílo. Mou pozornost upoutaly spíše některé výklady (a vývody) úvodní, v nichž autorka s ohledem na šíři svého záběru některé teze na můj vkus poněkud zploštila a pojala příliš schematicky. Podle mého skromného názoru nejde o nic tragického, zejména nejde o nic, co by nemohlo být vysvětleno při obhajobě. Přesto bych rád na tyto problémy upozornil.

Autorka přistupuje ke zvolenému tématu opravdu ze široka, vlastní text své práce (tedy její str. 9 a násl.) začíná zamýšlením nad samotným vymezením mezinárodního práva soukromého, přičemž ovšem právě v této uvozující pasáži věnuje pozornost zejména vztahu mezinárodního civilně procesního práva a mezinárodního soukromého práva hmotného.

Autorka přitom velmi správně poznamenává, že označení "mezinárodní" se nevztahuje k normotvornému původu (v tomto

směru lze odkázat na její výklady o vztahu mezinárodního práva soukromého a veřejného), ale k předmětu právních vztahů. Už profesor Krčmář přitom kdysi konstatoval, že základním "elementem diferenciací je předmět poměrů právními pravidly upravených," tedy právě předmět právních vztahů, řečeno jen trochu moderněji, srov.podrobněji Krčmář, J. : Úvod do mezinárodního práva soukromého, část I., Praha 1906, str. 117. Možná, že je škoda, že autorka při vymezování samotného mezinárodního práva soukromého nečerpala i z této již stoleté práce profesora Krčmáře, což by dodalo práci tak zešíroka pojaté i historický rozměr. Jde ovšem o námět, nikoli o výtku, protože struktura práce a záběr zpracování jsou výlučnou věcí autorky.

Co však by zasloužilo pozornosti například i v rámci rozpravy na obhajobě (především, že předloženou disertaci k obhajobě doporučuji, což bude uvedeno ještě i v závěru tohoto posudku) je jistá (ne ovšem neobvyklá) rozpornost tezí, z nichž dizertantka právě v počáteční části své dizertace vychází.

Autorka konstatuje, ostatně v souladu s autoritami, jichž se dovolává, že mezinárodní právo soukromé je soubor právních norem vnitrostátního práva, které upravují soukromoprávní vztahy (...), přičemž o odstavec dále konstatuje zase to, že bez větší názorové ambivalence sem bývá zařazováno i mezinárodní civilní procesní právo a uvádí, co toto mezinárodní civilní procesní právo řeší (pravomoc a příslušnost tuzemských soudů atd.).

To samozřejmě staví autorku před problém, který ignoruje, anebo od kterého abstrahuje (což jistě vysvětlí právě při obhajobě své dizertace). Protože odedávna platí mimo jiné i to, že nemo iudex in causa sua (tedy že nikdo nemůže být ve své vlastní při soudcem), musí být spory řešeny vytvořením postupů pro vynucení stanovených či sjednaných pravidel, pokud se podle nich lidé chovat nebudou. Procesní právo je tedy vždy právem veřejným.

Proto platí, že i občanské právo procesní, jakkoli spjata s materiálním občanským právem, je subsystémem práva veřejného. Fakticky jde totiž v případě občanského procesního

práva o výkon soudní moci. Můžeme proto uzavřít, že procesní normy upravují v podstatě dva druhy vztahů : jednak vztahy vznikající při vlastním postupu určitého (např. justičního) orgánu, jimiž realizuje své kompetence a zajišťuje průběh řízení, a vztahy, jejichž obsahem jsou vzájemná práva a povinnosti účastníků řízení při takové realizaci kompetence orgánu zajišťujícího průběh řízení.

Rozhodně však nemůže v případě civilního práva procesního (a tedy ani mezinárodního civilního procesního práva v autorčině pojetí) jít o úpravu soukromoprávních vztahů (jen na okraj, úpravou soukromoprávních vztahů je úprava alternativního rozhodování sporů, zejména pokud jde o úpravu rozhodčího práva, odhlédneme-li od teorie rozsudkové). Materiální (neboli hmotněprávní) i procesní normy najdeme často v témže předpise (i Listina základních práv a svobod obsahuje úpravu jak práv materiálních, třeba právo vlastnit majetek, tak i procesních, jako třeba právo na spravedlivý proces, jak na to ostatně upozornil i samotný Ústavní soud v rozhodnutí sp.zn. IV.ÚS 349/03), to však nemění nic na tom, že jde jednou o normy práva hmotného (v dané souvislosti soukromého) a jindy o procesní, tj. veřejnoprávní normy. Procesní a hmotněprávní úpravy jsou přitom ovládnány například zcela jinými principy, přesto však poznat jedny od druhých nebývá vždy jednoduché (nahlédneme-li třeba do oficiální sbírky rozhodnutí Ústavního soudu České republiky, snadno zjistíme, kolik z nich řeší otázku, zda povaha toho či onoho rozhodnutí je procesní či materiální, neboli hmotněprávní a proč - namátkou jde třeba o rozhodnutí sp.zn. III.ÚS 187/94, III.ÚS 31/95, IV.ÚS 186/96, I.ÚS 225/95, IV.ÚS 324/96, IV.ÚS 366/96, IV.ÚS 92/97 a další).

Nejde samozřejmě o to, že bych nesouhlasil s tím, že procesní právo může být (resp. je) považováno za součást mezinárodního práva soukromého (už vůbec to není důvod zpochybňovat, chápeme-li je jako pedagogické disciplíny), platí-li však stále, že základem diferenciací právních odvětví "je předmět poměrů právními pravidly upravených," pak zmíněné zařazení nemůže mít vliv na vymezení předmětu vztahů upravených mezinárodním právem soukromým. Stálo by jistě zato, kdyby se při obhajobě autorka při obhajobě zamyslela.

III.

Na str. 14 a násl. se autorka zabývá hierarchií pramenů práva ve formálním smyslu. Uvádí, že nejvýše stojí normy tvořící ústavní pořádek České republiky, následují mezinárodní smlouvy a právo Evropských společenství, resp. EU, poté zákony atd.

Zatímco vůči zákonům mají například zakládací smlouvy Evropské Unie přednost (protože samy zakládací smlouvy tak výslovně nestanovily, judikoval tak Eropský soudní dvůr ve věci *Costa versus Enel*, 6/64), podle Ústavy mají i jiné ratifikované smlouvy přednost před zákonem, a prioritu nařízení stanoví např. čl. 249 Smlouvy o založení Evropského společenství, ve vztahu k ústavnímu pořádku podle celé řady autorů naše Ústava zatím vychází z rovného postavení komunitárního práva s ústavním pořádkem.

Podle řady autorů z oboru ústavního i evropského práva tedy na špici hierarchie našeho právního řádu nestojí ústavní pořádek a až pod ním ratifikované mezinárodní smlouvy, ale naopak podle nich Ústava vychází z jejich rovnosti.

Právě proto podle nich zavádí možné rozhodování Ústavního soudu podle čl. 10a a čl. 49 Ústavy z hlediska souladnosti smluv s ústavním pořádkem. Do budoucna tak nelze ratifikovat mezinárodní smlouvu, pokud by Ústavním soudem prohlášený nesoulad nebyl odstraněn (bližší srov. celkem nenápadnou, avšak pozoruhodnou publikaci Outlá, V. - Hamerník, P. a kol., *Praktikum práva Evropské Unie*, Aleš Čeněk, Plzeň 2005, str. 21 a násl., srov. také Outlá, V. : *Princip nadřazenosti komunitárního práva*, In *Závaznost rozhodování Ústavních soudů*, sborník, ZČU Plzeň 2004, str. 149 a násl., případně i Klíma, K. : *Ústavní právo*, Aleš Čeněk, Plzeň 2004, str. 327).

I k těmto otázkám by se autorka měla při obhajobě vyjádřit.

IV.

Abych dizertantku netrápil nad míru přiměřenou poměrům,
chtěl bych výslovně konstatovat, že

*předloženou dizertační práci, kterou na téma : Kupní
smlouva a smlouva o dílo v mezinárodním pohledu*

zpracovala dizertantka Mgr. Alena Rozkošná

doporučuji k obhajobě.

V Plzni, 3.března 2007

Milan Kindl

